

3 juni 2018

Thema 2018: Bescherm de natuur in je eigen omgeving

Soort van de maand juni: gewone oorworm

In 2018 is het jaarthema Bescherm de natuur in je eigen omgeving. Bij beschermen van de natuur kun je ook denken aan de keuzes die je maakt als persoon, voor voedsel en verzorging en de aankleding en inrichting van je huis.

Kies bijvoorbeeld biologisch voedsel om de omslag naar natuurinclusieve landbouw te steunen. Bij de soort van de maand komen ook tips voor het beschermen van deze soort.

Oorworm, man

Oorworm, vrouw

Een schuilplek na het snoeien

De tang van het mannetje.

Als je dus een pimpelmees ziet meld dit via

afdelingdelfland@knnv.nl

of via

[KLIK HIER](#)

Eigen ervaring

Als kind ben ik wel eens geknepen door een fors uitgevallen oorworm die ik probeerde op te rapen. Het heeft me ontzag voor het kleine dier bijgebracht. Overdag kom ik ze regelmatig tegen op vreemde schuilplaatsen, zoals eens in afgeknipte aalbesstengels, die zijn open van binnen en er past net een oorworm in, alleen een stukje achterlijf met tang steekt er nog uit. Wat ik bijzonder vind is de broedzorg van het vrouwtje, ze zorgt voor haar kleintjes tot ze “het huis” uitgaan.

Herkenning

De gewone oorworm (*Forficula auricularia*) is een insect dat behoort tot de orde van de oorwormen (Dermaptera). Het is van de vijf in Nederland voorkomende soorten de meest algemene. Het diertje heeft een lengte van 10 tot 16 millimeter, de aanhangsels niet meegerekend. De man heeft een nijptangvormige aanhangsel (cerci) met een duidelijk zichtbare tand aan de binnenzijde. Het aanhangsel van de vrouw zijn vrijwel recht en eindigen in een rechte punt. Ze hebben bijtende monddelen. De gewone oorworm is geel- tot donkerbruin. De achtervleugels zijn meerdere keren opgevouwen en liggen verborgen onder de voorvleugels. Ondanks de vleugels vliegt een oorworm zelden. Ze zijn van mei tot oktober actief.

Leefwijze

Een vochtige omgeving is noodzakelijk voor de gewone oorworm. Hij kan verder overal leven waar een strooisellaag op de bodem ligt en waar planten en bomen schuilplaatsen en voedsel bieden. De oorworm trekt er vooral 's nachts op uit. Overdag houden ze zich schuil in de grond, in spleten, bloemen, zaaddozen of onder bladeren, in ieder geval op een plekje uit de zon.

Ze zijn aanrakings-minnend (thigmotroop) en zijn het liefst helemaal omgeven door het substraat waar ze inkruipen. De cerci worden gebruikt om voedsel vast te klemmen. Over de rug wordt dat dan naar de monddelen gebracht. Mogelijk maken de mannen met hun cerci ook indruk op de vrouwen, bij de paring wordt het vrouwtje ermee vastgehouden. Steken kunnen ze niet met de cerci, wel knijpen. Een mens kan dat voelen, maar raakt niet verwond. In koude winters trekken ze zich terug in spleten of in de grond en worden inactief. In de zomer leven ze vaak in groepen. Bij bedreiging kromt de oorworm het achterlijf en steekt de tangen omhoog. Als dat niet helpt of als er geen tijd te verliezen is, laten ze zich net als kevers op de grond vallen. Ze kunnen ook een vies goedje afscheiden vanuit klieren aan de zijkant van het lijf.

Voedsel

De oorworm is een alleseter die van zachte delen leeft. Liefst bladluizen, maar ook jonge blad, zacht fruit, plantenwortels, dood materiaal, eitjes en larven van insecten. De jonge nimfen leven deels van insecteneieren. Als er te weinig voedsel is, worden de dieren kannibalistisch en eten hun kleinere soortgenoten op.

Voorplanting

De gewone oorworm heeft een onvolledige gedaanteverwisseling: uit een ei komt een dier dat al wat op het volwassen dier lijkt. De nog niet geslachtsrijpe insecten met een onvolledige gedaanteverwisseling noemen we nimf. Na vijf vervellingen is het volwassen. De paring vindt plaats in de herfst. Het vrouwtje maakt een holletje in de grond om samen met het mannetje te overwinteren en legt in het voorjaar haar 20 tot 80 eitjes. Als een van de weinige insecten zorgt de moeder-oorworm voor haar kleintjes. In de grond, onder een steen of blad, worden de eitjes afgezet en door de vrouw verzorgd. Op dat moment wordt het mannetje weggejaagd. Ze likt regelmatig de eieren schoon om uitdroging te voorkomen en schimmels geen kans te geven. Eventuele bedorven eitjes worden opgegeten. Als de nimfen uitkomen krijgen ze voorgekauwd voedsel van hun moeder. In het tweede of derde nimfen stadium worden ze zelfstandig en verlaten het nest. De moeder sterft kort daarna. Mocht de

moeder voortijdig komen te sterven, dan wordt zij door haar eigen jongen opgegeten.

Ecologie

Veel dieren eten oorwormen: vogels, zoogdieren, spinnen en andere insecten. Ook zijn ze door hun leefwijze in de grond vatbaar voor nematoden (kleine) aaltjes, bacteriën en schimmels. Sommige sluipliegen leggen eitjes in de eieren van oorwormen. Door hun eigen voedselkeuze zijn ze een bijna onmisbare schakel in een gezonde kringloop van de natuur. Ze eten ook van fruit, zodat tuinders ze liever niet zien, maar ze nemen alleen fruit dat al aangetast is.

Naam

Oorwormen zijn geen wormen en hebben geen voorkeur voor oren om in te schuilen. Er zijn slechts enkele gevallen bekend van een oorworm aangetroffen in een mensen oor. Mogelijk komt de naam van een oud gebruik, waar gedroogde en gemalen oorwormen vermengd met hazenurine in het oor werd gebracht als middel tegen doofheid.

Bescherming en hulp

Omdat ze graag luizen eten zijn oorwormen welkome gasten in tuinen. Een omgekeerde bloempot gevuld met stro kan in bomen of in struiken met veel luizen gehangen worden. Overdag schuilen de oorwormen in de pot, 's nachts vinden zij hun maaltijden vlakbij. Er is onderzoek bekend dat 20 oorwormen samen in één dag 100 luizen aten.

Vanwege hun nestelplek zijn onverstoorde plekken in de tuin van belang, schoffel niet overal en maak rommelhoekjes.